

Liikunnan aluejärjestöjen lausunto liikuntapoliittiseen selontekoon

Liikunnan aluejärjestöt esittävät liikuntapoliittisessa selonteossa huomioitavaksi seuraavat linjaukset:

- I. Edistetään seurojen elinvoimaa
- II. Vahvistetaan poikkihallinnollisuutta
- III. Lisätään terveyttä edistävää liikuntaa
- IV. Vahvistetaan liikuntakulttuurin alueellista kehitystyötä

Linjaukset on kuvattu yksityiskohtaisesti alla. Kaikki linjaukset voidaan toteuttaa seuraavalla hallituskaudella, vuoteen 2023 mennessä.

I Edistetään seurojen elinvoimaa

Seuratoiminta on edelleen keskeinen osa suomalaista liikuntaa. Esimerkiksi valtaosa lapsista liikkuu urheiluseuroissa. Ne ovat yhteisöllisyyden rakentamisen paikkoja. Seurat ovat myös lajitaitojen ja siten huippu-urheilumenestyksen kannalta olennaisia Suomen eri alueilla. Kaikkiaan niillä on olennainen rooli liikuntaan liittyvässä hyvinvoinnissa niin matalan kynnyksen toiminnassa kuin ammattimaisessa ja parhaissa tapauksissa alueen taloutta ja vetovoimaa lisäävässä urheilussa.

Seuratoimintaan liittyviä keskeisiä uhkia ovat kilpailu vapaa-ajasta, pula vapaaehtoisista tai sivutoimisista ohjaajista ja valmentajista, kuntien perimien suorituspaikkamaksujen nousu ja vastaavasti seura-avustusten väheneminen sekä yleisesti toiminnan kehittämisen resursseista. Myös olosuhdekysymykset ovat tärkeitä seuroille. Lisäksi osassa seuroista päätehtävään käytettävissä oleva energia menee liialti hallintoon. Valtio pystyy tukemaan seuroja ennen muuta kannustavilla resursseilla ja säätely-ympäristöllä.

Yleishyödyllisten liikuntajärjestöjen (keskusjärjestöt, lajiliitot, seurat) rahoituksen tulee mahdollistaa toiminnan pitkäjänteinen suunnittelu. Rahoitus tulee jakaa liikunta- ja urheiluyhteisön sisältä aina kun se on mahdollista. Näin kansalaistoiminnan asiantuntemuksen avulla tuet kohdistetaan oikeisiin paikkoihin.

Valtionavustusjärjestelmän tulee olla selkeä, kevyesti hallinnoitu ja kannustaa seuroja sekä järjestöjä omaan varainhankintaan.

Huippu-urheilumenestyksen edellytysten kulmakivi alueilla ovat urheiluakatemioiden nykyisin akatemioiden valtiollinen rahoitus on hyvin pientä – vähäisimmillään akatemioiden saavat valtiolta 5000 euroa. Tällä on kuitenkin vipuvaikutus muuhun rahoitukseen. Jos valtio kasvattaa omaa osuuttaan, on oletettavaa, että myös muista rahoituslähteistä tuleva osuus saadaan kasvatettua. Tällöin valtion pienellä lisäyksellä voi olla merkittävä vaikutus alueelliseen työhön huippu-urheilumenestyksen ja nuorten urheilijoiden urapolkujen rakentamiseksi.

Toimenpide-ehdotukset:

- 1) Muutetaan valtionavustuskäytäntöjä niin, että järjestöjen oma varainhankinta ei vähennä valtionavustuksen määrää.

- 2) Yhdistetään seurojen ja yhdistysten tukimuotoja, jotta toiminnan järjestäminen ei edellytä lukuisten hallintotoimenpiteiden osaamista. Eri tukimuotoja on nyt esimerkiksi lasten liikuntaan liittyen ¹.
- 3) Vahvistetaan liikunnan aluejärjestöjen roolia seuratuena jaossa. Aluejärjestöillä on paikallistuntemus ja kokonaiskuva alueen liikunnasta. Alue tekee päätösehdotuksen seuratuena jaosta alueellaan yhteistyössä alueen liikunta- ja urheilujärjestöjen kanssa.
- 4) Kohdistetaan seurojen resurssien turvaamiseksi valtion kunnille myöntämästä liikuntatoimen avustuksesta osa suoraan seuratoiminnan tukemiseen, ja lisätään tämä kohdistus nykyiseen avustusmäärään.
- 5) Kasvatetaan nykyinen valtion jakama seuratuki 6 miljoonaan euroon, jotta seuroilla on taloudellisia mahdollisuuksia järjestää nykyistä enemmän matalan kynnyksen liikuntaa.
- 6) Lisätään seuroissa tapahtuvan vapaaehtoistyön tukemiseksi verovapaiden kilometrikorvausten enimmäismäärä 5000 euroon².
- 7) Määritetään seuroissa tapahtuvan vapaaehtoistyön verovapaa korvaus 2000 euroon.
- 8) Jatketaan normien purkua ja yhdenmukaistamista niin, että seurojen on helppoa järjestää toimintaa. Yksi esimerkki on pelastustoimen vaatimusten yhdenmukaistaminen joka puolella maata kevyelle tasolle.
- 9) Hyödynnetään seuroja ja yhdistyksiä työllistäjinä ja työelämään siirtymisen tukijoina esimerkiksi aktiivimallin puitteissa. Hyväksytään kansalaisjärjestöissä, kuten liikunnan parissa, tehtävä vapaaehtoistyö osoituksena aktiivisuudesta työelämään hakeutumisessa.
- 10) Muutetaan tuloverolakia siten, että liikuntaan ja urheiluun annettu lahjoitus oikeuttaa verovähennykseen lahjoittajan verotuksessa
- 11) Käynnistetään yhteistyössä liikunta- ja urheilujärjestöjen, mukaan lukien aluejärjestöt, kanssa seuratoiminnan kehittämisohjelma. Mallia voidaan ottaa KKI-ohjelmasta.
- 12) Lisätään valtion rahoitusta urheiluakatemioiden siten, että jokaisella akatemiolla on vähintään 15 000 euron valtion rahoitusosuus.

II Vahvistetaan poikkihallinnollisuutta

Kansalaisten liikkeen lisäämiseen ja huippu-urheilun kehittämiseen liittyviä päätöksiä tehdään monilla hallinnonaloilla. Nykyisessä lainsäädännössä muilla hallinnonaloilla ei ole kuitenkaan velvoitetta ottaa liikuntaa ja urheilua huomioon omassa päätöksenteossään.

Liikunnan ja urheilun kokonaisvaltaiseksi kehittämiseksi tarvitaan säännöllistä poikkihallinnollista yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä. Yhteistyövelvoite tulee kirjata liikuntalakiin ja yhteistyön toimeenpanemiseksi perustaa valtioneuvoston nimeämä toimielin, jonka puheenjohtajana toimii OKM:n edustaja. Siinä tulee olla myös urheilujärjestöjen edustus. Jatkossa lainsäädännön valmisteluprosesseissa eri viranomaisten tulisi ottaa huomioon myös esityksen vaikutukset liikuntaan ja urheiluun. Yhteistyön parempi koordinaatio ja ministeriöiden nykyistä laajempi yhteistyö edistäisi myös ministeriöiden yhteisrahoitteisten toimenpiteiden toteuttamista.

Vastaavan koordinaation on jatkossa, maakuntien aloittaessa, toimittava myös alueellisella tasolla. Tämä edellyttää maakunnan, alueen liikuntajärjestöjen ja kuntien rakenteistettua vuoropuhelua.

Poikkihallinnollisuuden tulee näkyä myös eri hallinnonalojen budjeteissa. Samalla valtion liikuntamäärärahoissa on runsaasti asioita, jotka luontevimmin kuuluvat toisten hallinnonalojen budjetteihin.

¹ Kts. Olympiakomitean Matalan kynnyksen kerho- ja harrastustoiminnan rahoitusopas 2018.
https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2018/02/rahoitusopas-2018_paivitetty.pdf

Hallinnon kehittäminen on syytä tehdä nykyisen liikuntalain puitteissa. Pääperiaatteena tulee edelleen olla, että kunta vastaa liikunnan olosuhteista ja järjestöt toiminnasta. Kunnilla on jatkossakin oltava liikunnan yleinen edistämisvelvoite ja velvoite tukea kunnassa toteutettavaa liikunnan kansalaistoimintaa.

Toimenpide-ehdotukset:

- 13) Liikkumattomuuden haittojen ehkäisemiseksi ja urheilun edistämiseksi pitkäjänteisesti liikunta ja urheilu otetaan osaksi eri hallinnonalojen toimintaa myös valtion budjetissa. Samalla liikunnan määrärahoista siirretään pois ne kohdennukset, jotka sopivat luontevimmin muihin määrärahoihin.
- 14) Poikkihallinnollisen koordinaation lisäämiseksi nimetään korkean tason virkamieselin, jossa on myös liikunta- ja urheilujärjestöjen edustus.
- 15) Kaikessa päätöksenteossa otetaan käyttöön liikuntavaikutusten arviointi.
- 16) OKM, STM ja TEM nimeävät korkean tason yhteistoimintaelimen, joka päättää kansalaisyhteiskunnan, maakuntien ja kuntien kanssa yhteistyössä liikuntaan liittyvät järjestämistä vastuut, roolit, tavoitteet ja resurssit.
- 17) Maakunnille asetetaan velvollisuus järjestää ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollosta liikunnan pariin sekä käydä rakenteistettua, moniammatillista ja tavoitteellista vuoropuhelua alueellisesti liikuntajärjestöjen ja kuntien kanssa liikunnan edistämisen ja terveyden sekä hyvinvoinnin edistämisestä alueella.
- 18) Säilytetään nykyisen liikuntalain pääperiaatteet.

III Lisätään terveyttä edistävää liikuntaa

Terveyttä edistävän liikunnan rahoitusta on vahvistettava pitkäjänteisesti. Seurat ja yhdistykset ovat edelleen keskeinen koko kansan liikuntaa mahdollistava taho. Jotta terveyttä edistävää liikuntaa saadaan lisättyä nykyiseltä liian vähäiseltä tasolta, valtion on tuettava järjestöjä, seuroja ja yhdistyksiä järjestämään tavoitteellisen urheilun lisäksi matalan kynnyksen harrastusliikuntaa kaiken ikäisille. Tämä tarkoittaa esimerkiksi STM:n terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen budjetin avaamista siten, että terveystoimintaan saadaan lisää resursseja.

Sote- ja alueuudistus on syytä nähdä mahdollisuutena myös terveyden edistämisen kannalta: rakenteita muutetaan, lähtökohtaisesti parempaan.

Elinkeinotoiminnaksi katsottavassa toiminnassa tarjottavien liikuntapalveluiden verokohtelua tulee johdonmukaistaa. EU:n tuleva arvonlisäverodirektiivi saattaa mahdollistaa suuremman kansallisen liikkumavaran verokannoissa, joka Suomen tulee hyödyntää liikuntapalveluiden osalta.

Toimenpide-ehdotukset:

- 19) Kohdennetaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen budjetista 10 miljoonaa euroa ennaltaehkäisevän ja matalan kynnyksen terveystoiminnan edistämiseen.
- 20) Nostetaan kuntien ja maakuntien valtion rahoitusosuuden hyte-osuus nyt suunnitellusta 1 %:sta 3 %:iin sen vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Määritetään tästä osuudesta osa liikuntaan ja muuhun terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan.
- 21) Aloitetaan lainsäädäntöuudistus, jonka myötä soveltuva osa terveystoimintapalveluista ja -toimista saadaan kela-korvausten piiriin.
- 22) Sovelletaan alemmaa 10 %:n verokantaa myös liikuntapalveluihin, joissa palvelun pääpaino on opetuksessa ja koulutuksessa.

IV Vahvistetaan liikuntakulttuurin alueellista kehitystyötä

Liikuntakulttuurin alueelliselle kehitystyölle ja roolien uudelleen määrittämiselle on tarvetta muun muassa sote- ja alue-uudistusten ja Luova-viraston perustamisen myötä.

Uudessa tilanteessa on tärkeää arvioida yhteistyön sisällöt ja roolit alueen liikuntakulttuuriin vaikuttavien toimijoiden kesken. Erityisesti OKM:n, Luova-viraston sekä liikunnan ja urheilun aluejärjestöjen välille tulisi saada kevyt, selkeä, jouheva ja osaamisen optimoiva työnjako.

Tässä yhteydessä aluejärjestöjen roolia on perusteltua vahvistaa alueellisissa kehitysprosesseissa. Aluejärjestöillä on mahdollisuus toimia puolueettomana kehittäjänä alueella. Ne toimivat ylikunnallisesti, eivät ole lajisidonnaisia ja toimivat lähellä seuroja sekä kuntia. Ne voisivat esimerkiksi jatkossa jakaa alueen järjestöille kohdistuvat avustukset kuten seuratuot. Lisäksi alueilla on valmius ottaa tehtäväkseen alueen liikuntapolitiikkaan liittyvää valmistelu- ja lausunтовastuuta sekä päättää maakunnan tai kuntien delegoimista asioista.

Toimenpide-ehdotukset:

23) Määritetään yhteistyön sisällöt ja roolit OKM:n, Luovan ja liikunnan aluejärjestöjen välillä

24) Vahvistetaan liikunnan ja urheilun aluejärjestöjen roolia alueellisissa kehitysprosesseissa

Näillä neljällä linjauksella liikunnan aluejärjestöt katsovat, että suomalaisten liikunnan määrää ja huippu-urheilumenestystä saadaan edistettyä. Näin lisätään terveyttä, hyvinvointia, elinvoimaa ja elämyksiä.

Liikunnan aluejärjestöt

Seinäjoella 05.04.2018

Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry

Mari Routti

puheenjohtaja

Reijo Rinkinen

aluejohtaja

Etelä-Savon Liikunta ry

Mari Makkonen

puheenjohtaja

Heino Lipsanen

aluejohtaja

Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry

Markku Sistonen
puheenjohtaja

Päivi Ahlroos – Tantt
toiminnanjohtaja

Hämeen Liikunta ja Urheilu ry

Hannu Soro
puheenjohtaja

Ari Koskinen
aluejohtaja

Kainuun Liikunta ry

Mika Kilpeläinen
puheenjohtaja

Teemu Takalo
aluejohtaja

Keski-Pohjanmaan Liikunta ry

Lea Kippo-Kovasin
puheenjohtaja

Petri Harsunen
aluejohtaja

Keski-Suomen Liikunta ry

Janne Kinnunen
puheenjohtaja

Petri Lehtoranta
aluejohtaja

Kymenlaakson Liikunta ry

Ari Pietarinen
puheenjohtaja

Tommi Lehtinen
toiminnanjohtaja

Lapin Liikunta ry

Mika Riipi
puheenjohtaja

Maarit Toivola
toiminnanjohtaja

Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry

Pasi Koski
puheenjohtaja

Jari Haapanen
aluejohtaja

Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry

Lasse Anttila
puheenjohtaja

Aino-Maija Siren
aluejohtaja

Pohjois-Karjalan Liikunta ry

Jorma Huttunen

puheenjohtaja

Vesa Martiskainen

vs. aluejohtaja

Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry

Jukka Ukkola

puheenjohtaja

Esko Hassinen

aluejohtaja

Pohjois-Savon Liikunta ry

Arto Niemelä

puheenjohtaja

Risto Kovanen

aluejohtaja

Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry

Jussi-Matti Salmela

puheenjohtaja

Mai-Britt Salo

aluejohtaja